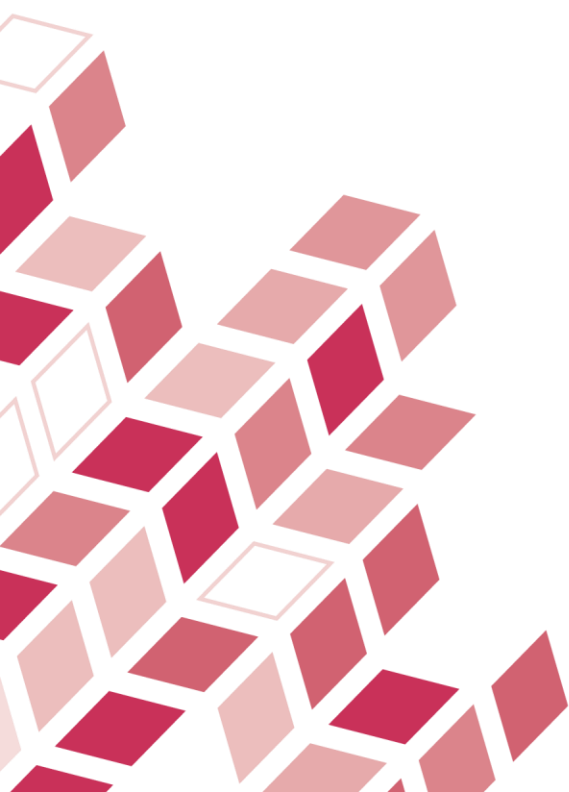

NOKUTs tilsynsrapporter

Etterretning

Bachelorgradsstudium ved Forsvarets skole for
etterretning- og sikkerhetstjeneste

April 2013

Institusjon:	Forsvarets skole for etterretning og sikkerhetstjeneste
Studietilbud:	Etterretning
Grad/Studiepoeng:	Bachelorgradsstudium, 180 studiepoeng.
Dato for vedtak:	24.04.2013
Sakkyndige:	Førsteamanuensis Jan Oskar Engene, Universitetet i Bergen
	Førsteamanuensis Karl Erik Haug, Luftkrigsskolen
	Førstelektor Trond Gunnar Nordenstam, Universitetet i Oslo
Saksnummer:	12/411

Forord

NOKUTs tilsyn med norsk høyere utdanning omfatter evaluering av institusjonenes interne system for kvalitetssikring av studier, akkreditering av nye, og tilsyn med etablerte studier. Universiteter og høyskoler har ulike fullmakter til å opprette studietilbud. Dersom en institusjon ønsker å opprette et studietilbud utenfor sitt fullmaktsområde, må den søke NOKUT om dette.

Herved fremlegges rapport om akkreditering av bachelorgradsstudium i etterretning ved Forsvarets skole for etterretning- og sikkerhetstjeneste (FSES). Vurderingen som er nedfelt i tilsynsrapporten, er igangsatt på bakgrunn av søknad fra FSES. Denne rapporten viser den omfattende vurderingen som er gjort for å sikre utdanningskvaliteten i det planlagte studiet.

Bachelorgradsstudiet i etterretning ved Forsvarets skole for etterretning- og sikkerhetstjeneste tilfredsstillende NOKUTs krav til utdanningskvalitet og er akkreditert i vedtak av 24.04.2013.

Vedtaket er ikke tidsbegrenset. NOKUT vil imidlertid følge opp studietilbudet gjennom et oppfølgende tilsyn etter 3 år.

Oslo, 24. april 2013

Terje Mørland
direktør

Alle NOKUTs vurderinger er offentlige og denne samt tilsvarende tilsynsrapporter vil være elektronisk tilgjengelige på nettsidene våre: www.nokut.no/NOKUTs-publikasjoner

Innhold

1	Informasjon om søkerinstitusjon.....	1
2	Beskrivelse av saksgang.....	1
3	Innledende vurdering	1
4	Faglig vurdering.....	2
4.1	<i>Grunnleggende forutsetninger for akkreditering</i>	2
4.2	<i>Plan for studiet</i>	5
4.3	<i>Fagmiljø tilknyttet studiet</i>	12
4.4	<i>Støttefunksjoner og infrastruktur</i>	14
5	Samlet konklusjon.....	15
6	Institusjonens kommentar.....	16
7	Vedtak	17
8	Dokumentasjon	17

1 Informasjon om søkerinstitusjon

Forsvarets skole for etterretning- og sikkerhetstjeneste har ikke selvakkrediteringsfullmakt for studier i første syklus. Høyskolen har foreløpig ingen akkrediterte studier.

Forsvarets skole for etterretning- og sikkerhetstjeneste søkte til søknadsfristen 01.09.2012 om akkreditering av bachelorgradsstudium i etterretning, 180 studiepoeng.

2 Beskrivelse av saksgang

NOKUT gjør en innledende vurdering for å avklare om grunnleggende forutsetninger for akkreditering er tilfredsstillende imøtekommet slik disse gjengis i NOKUTs tilsynsforskrift¹. For søknader som går videre, oppnevner NOKUT sakkyndige til faglig vurdering av søknaden. De må erklære seg habile og utfører oppdraget i samsvar med mandat for sakkyndig vurdering vedtatt av NOKUTs styre, og krav til utdanningskvalitet slik disse er fastsatt i tilsynsforskriften.

Etter sin faglige vurdering skal de sakkyndige konkludere med et tydelig ja eller nei på om utdanningskvaliteten samsvarer med kravene i tilsynsforskriften. De sakkyndige blir også bedt om å gi råd om videre utvikling av studiet. Alle kriteriene må være tilfredsstillende imøtekommet for at NOKUT skal vedta akkreditering.

Dersom et eller flere av kriteriene underkjennes av de sakkyndige, sendes den faglige vurderingen til søkerinstitusjonen som får tre uker til å kommentere denne. NOKUT avgjør deretter om institusjonens kommentarer skal sendes de sakkyndige for tilleggsvurdering. De sakkyndige får to uker på å avgi tilleggsvurdering. NOKUTs direktør fatter deretter vedtak.

NOKUT vil gjøre oppmerksom på at deler av dokumentasjonen som er grunnlag for den sakkyndige vurderingen er unntatt offentligheten, jf. lov om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) §12 og lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova) §13.

3 Innledende vurdering

Tilsynsforskriften § 4-1 Grunnleggende forutsetninger for akkreditering

1. Følgende krav i lov om universiteter og høyskoler skal vurderes for akkreditering:
  - a. Reglement og styringsordning
  - b. Klagenemnd
  - c. Læringsmiljøutvalg
  - d. Utdanningsplan
  - e. Vitnemål og Diploma Supplement
  - f. Kvalitetssikringssystem

---

¹ <http://www.lovdatab.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf-20110127-0297.html>

4 Faglig vurdering

Den følgende teksten i dette kapitlet er de sakkyndiges vurdering. Der det forekommer “vi”, er det et uttrykk for de sakkyndige. Nummereringen på hver overskrift henviser til tilsvarende bestemmelse i NOKUTs tilsynsforskrift.

Oppsummering

Forsvarets skole for etterretnings- og sikkerhetstjeneste (FSES) har levert en omfangsrik og grundig søknad om akkreditering av bachelorgradsstudium i etterretning, samt gitt klargjørende supplerende opplysninger etter forespørsel fra den sakkyndige komiteen. Søkeren er en militær skole som har drevet et studium tilpasset Forsvarets behov. Det søkes nå om akkreditering av bachelorgradsstudium i etterretning ut fra de krav som gjelder for universitets- og høyskolesektoren i Norge. Prosessen innebærer tilpasning av militær organisering og hierarki til normer om akademisk virksomhet og frihet, studentmedvirkning og åpenhet som gjelder for den sivile universitets- og høyskolesektoren. På noen punkter er FSES fortsatt i prosess med å etablere de rammer og den aktivitet som forventes av et akkreditert bachelorgradsstudium.

Gitt studiets egenart vurderer den sakkyndige komiteen forutsetningene for studiet som i hovedsak tilfredsstillende. Den sakkyndige komiteen har vurdert søknaden ut fra gjeldende kriterier og anbefaler at studiet akkrediteres under forutsetning av at kravet i punkt 4-2 4 oppfylles. I tillegg til dette kravet har den sakkyndige komiteen også en del anbefalinger som framkommer i vurderingene på de enkelte punktene.

4.1 Grunnleggende forutsetninger for akkreditering

4-1 1. Krav i lov om universiteter og høyskoler.

2. Følgende krav i lov om universiteter og høyskoler skal vurderes for akkreditering:
  - a. **Reglement og styringsordning**
  - b. **Klagenemnd**
  - c. **Læringsmiljøutvalg**
  - d. **Utdanningsplan**
  - e. **Vitnemål og Diploma Supplement**

NOKUTs vurdering

Oversikten i denne paragrafen er gitt for å gjøre det tydelig og forutsigbart hvilke bestemmelser i UH-loven NOKUT fører tilsyn med. Forsvarets skole for etterretnings- og sikkerhetstjeneste (FSES) tilbyr ikke akkrediterte studier i dag. NOKUT har vurdert forutsetningene i § 4-1.1 i tilsynsforskriften som tilfredsstillende oppfylt.

Komiteens råd til videre utvikling

Komiteen har merket seg det søknaden har å si om studentmedvirkning, som er et av punktene der FSES må tilpasse militær organisering og hierarki til krav som gjelder for den sivile universitets- og høgskolesektoren.

Søknaden beskriver (vedlegg 1) en tillitsmannsordning slik den framstår ved hvilken som helst militæravdeling. Komiteen stiller spørsmål ved hvordan denne ordningen fanger opp studentenes medbestemmelsesrett ettersom ordningen, slik den beskrives, er gjennomsyret av det vi kan kalle «militære forhold» som angår vernepliktige. Årsaken til at dette fort kan bli en utfordring, er at hoveddokumentet/søknaden (vedlegg A m/undervedlegg, s. 10-11) beskriver en del funksjoner – emneutvalg, studieplangruppe og læringsmiljøutvalg – hvor tillitsmannsordningen (les avtalen) skal revideres slik at den kan «bli en integrert del av skolens kvalitetssystem». Det framgår ikke hvordan dette er tenkt utover at for

«å sikre studentene reell innflytelse på studiet legger skolen til rette for at det avsettes tilstrekkelig tid og ressurser til at studentorganene kan drive sin virksomhet på en tilfredsstillende måte. Omfang og tilrettelegging av virksomheten for å understøtte studentorganenes virksomhet vil bli innarbeidet i en revidert avtale om tillitsmannsordningens struktur ved FSES. Ut over den beskrevne styringsordningen står studentene fritt i å etablere utvalg og komiteer for å ivareta egne behov og ønsker» (s. 10).

Her er det for det første uklart hvilke «studentorganer» man refererer til. Det eneste som nevnes konkret er tillitsmannsordningen, og selv om denne inneholder ulike nivå, er det fortsatt tillitsmannsordningen (i entall) vi snakker om.

For det andre har tillitsmannsordningen normalt fokus på det vi kan kalle forhold mellom arbeidstaker (studentene) og arbeidsgiver (FSES), f. eks. HMS og lignende. Dette gjenspeiles ikke minst ved at «arbeidsgiversiden» er representert inn i møtepunktene i tillitsmannsordningen, uansett nivå. Hvordan legger et slikt system til rette for en «fri» studentaktivitet?

For det tredje viser ikke FSES hvordan studentenes innflytelse skal sikres all den tid det ikke er etablert noe organ hvor studentene ikke står i fare for å bli målt tjenestemessig dersom de framfører kritikk.

Poenget er altså at den tradisjonelle tillitsmannsordningen, slik den er nedfelt i vedlegg 1, ikke framstår som hensiktsmessig for å sikre studentenes medvirkning og innflytelse når dens utgangspunkt og innretning er noe helt annet. Det er en ikke helt uvesentlig distinksjon mellom «noe som har med tjenesten å gjøre» og «noe som har med utdanningen/studiene å gjøre», selv om de i gitte tilfeller kan være sammenfallende.

Komiteen vil råde FSES til å arbeide videre med tilrettelegging for fri studentmedvirkning i bachelorstudiet.

f. Kvalitetssikringssystem

NOKUTs vurdering

System for kvalitetssikring av utdanningen vurderes for godkjenning først etter at dette har vært i bruk noe tid. Den innledende vurderingen som er foretatt i forbindelse med søknad om akkreditering medfører derfor ikke at NOKUT har godkjent systemet. Gjennom den innledende vurderingen er det kontrollert at institusjonen har et grunnlag for systematisk kvalitetsarbeid gjennom at det foreligger en systembeskrivelse eller en beskrivelse av framtidig systematisk kvalitetsarbeid. Normalt vil sakkyndig vurdering inngå i den innledende evalueringen for å gi råd til institusjonen på bakgrunn av systembeskrivelsen. FSES vil bruke den felles kvalitetshåndboken for Forsvarets høyskoler. Det anses som unødvendig å innhente råd til videre utvikling av et system som baserer seg på en godkjent kvalitetshåndbok som ligger til grunn for system og kvalitetsarbeid ved de øvrige av forsvarets høyskoler.

4-1 2. Krav i rammeplaner og aktuelle forskrifter fra Kunnskapsdepartementet skal være fylt.

(Forskrifter, rammeplaner og direktiver skal ikke listes opp i den endelige rapporten)

Vurdering

FSES har unntak fra UH-loven § 3.7 og herunder opptaksforskriften. Skolens eget opptaksreglement virker fornuftig gitt studiets egenart. Rammeplaner er ikke relevant for studiet.

Konklusjon

Ja, kravet er tilfredsstillende imøtekommet.

4-1 3. Det skal redegjøres for forventet studentrekruttering i forhold til å etablere og opprettholde et tilfredsstillende læringsmiljø og i forhold til stabilitet i studiet.

Vurdering

Søker har redegjort for eksisterende studentrekruttering, med søkertall og opptakstall, samt videre planer for studentrekruttering på en måte som gjør at vilkårene for et tilfredsstillende læringsmiljø med stabilitet i studiet er til stede.

Konklusjon

Ja, redegjørelsen er tilfredsstillende.

4-1 4. Det skal redegjøres for forventet arbeidsomfang for studentene.

Vurdering

Studentene er ansatt i forsvaret og er underlagt regelverket for forsvaret, herunder arbeidstimer. Et normalt årsverk for ansatte i forsvaret er 1950 timeverk.

Komiteen registrerer at arbeidsomfanget er stort, men likevel innenfor det normale arbeidskravet i forsvaret. Studentene ved FSES har tjenesteplikt, det vil si oppmøteplikt til alle studentaktiviteter som inngår i studieprogrammet og den individuelle utdanningsplanen.

Gitt studiets egenart og studentmasse vurderes arbeidsomfanget til å være rimelig.

Konklusjon

Kriteriet er ikke relevant.

4-1 5. Der deler av studiet foregår utenfor den institusjonen som utsteder vitnemål, skal det foreligge tilfredsstillende avtaler som regulerer vesentlige forhold av betydning for studentene.

Vurdering

Søknaden inneholder praksisavtaler og utfyllende redegjørelse om praksisveileders oppgaver og ansvar. FSES har fastsatt minimumskrav til praksisveileders kompetanse. Disse anses som relevante. I praksis vil studentene utføre ulike oppgaver, av ulik karakter og på ulikt organisatorisk nivå. Det spesifikke kravet til veileders kompetanse vil derfor variere ut fra tjenestens art. Studentene følges tett opp både av skolens veiledere og ved avdelingen der de tjenestegjør. Studentenes praksisavtale formaliseres gjennom avtale om hovedpraksis og i studentenes individuelle utdanningsplan.

Konklusjon

Ja, redegjørelsen fra FSES er tilfredsstillende.

4.2 Plan for studiet

§ 4-2 Plan for studiet

1. Studiet skal ha et dekkende navn
2. Studiet skal beskrives med utgangspunkt i læringsutbyttebeskrivelse:
  - a. Læringsutbyttet skal være beskrevet som det en kandidat skal ha oppnådd ved fullført utdanning i form av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse i samsvar med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.
  - b. Studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier skal være tydelig.
  - c. Studiets innhold og oppbygging skal tilfredsstillende relateres til læringsutbyttet slik det er beskrevet i planen.
  - d. Studiets arbeids- og undervisningsformer skal være egnet til å oppnå læringsutbytte slik det er beskrevet i planen.
  - e. Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal være egnet til å vurdere i hvilken grad studentene har oppnådd læringsutbyttet.
3. Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

4. Studiet skal ha ordninger for studentutveksling og internasjonalisering relevant for studiets nivå, omfang og egenart.

4-2 1. Studiet skal ha et dekkende navn.

Vurdering

Studies det søkes akkreditering av heter *bachelorgradsstudium i etterretning*. Den betydelige andel språkundervisning i studiet underkommuniseres noe i navnet. Søknaden framholder at kunnskap og ferdigheter innen aktuelle interesseområdespråk er en forutsetning for etterretningsprosessen. Språk er en integrert del av denne og en forutsetning for rettidige, relevante, og kvalitativt gode etterretningsprodukter. Gitt studiets egenart som et profesjonsrettet etterretningsstudium oppfatter derfor komiteen studiets navn som dekkende.

Konklusjon

Ja, studiets navn er dekkende.

4-2 2. Studiet skal beskrives med utgangspunkt i læringsutbyttebeskrivelsen.

- a. Læringsutbyttet skal være beskrevet som det en kandidat skal ha oppnådd ved fullført utdanning i form av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse i samsvar med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.**

Studiets læringsutbyttebeskrivelse:

Kunnskap

Studenten...

- har bred kunnskap om etterretningssyklusen som metode og verktøy, herunder teorier, prinsipper og metoder for ledelse, planlegging, innhenting, systematisering, analyse, produksjon og fordeling av etterretninger i komplekse scenarier med stort informasjonstilfang
- har bred kunnskap om etterretningsfagets bidrag i plan- og beslutningsprosesser
- kjenner til prinsipper, verktøy og metoder for militær materiellkjenning, herunder kunnskap om andre nasjoners militære organisasjon og hovedmateriell, inkludert systemforståelse og kapasiteter
- kjenner til aktuell etterretningsfaglig forskning og utvikling og kan oppdatere sin profesjonskunnskap
- kjenner til etterretningsfagets og -profesjonens historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet med spesiell vekt på perioden fra 1941 og frem til i dag
- har bred kunnskap om passende bruk av fordypningsspråket i forskjellige situasjoner både sivilt og militært
- har bred kunnskap om fordypningsspråkets fonologi, grammatikk og grammatikkteori
- har bred innsikt i - og bevissthet om forhold som gjelder oversettelse mellom norsk og eget fordypningsspråk
- har kunnskap om språkområdets dialektologi
- har bred realiakunnskap om språkområdets historie, kultur, religion, samfunn og politiske forhold, herunder militære forhold og etablerte sosiale verdier og normer
- har kjennskap til språkområdets essensielle litteratur og andre tekster eller andre kulturelle uttrykksformer, være seg av religiøs eller skjønnlitterær natur samt gjennomføre litterær analyse i kulturell kontekst

- kjenner til språkområdets forsknings- og utviklingsarbeid og kan oppdatere sin egen kunnskap om dette
- kjenner til fagfeltet tolking, tolkens funksjon og rolle i sivil og militær kontekst, samt tolkeetiske problemstillinger
- har bred forståelse for ulike grunnlagsbegreper, argumentasjonsrekker og vitenskapsteoretiske tilnærminger knyttet til basale vitenskapelige problemområder

Ferdigheter

Studenten...

- kan ved å anvende tilegnede kunnskaper, analysestøtteverktøy og teknikker, utarbeide etterretningsprodukter basert på flere ulike kildetyper
- treffer begrunnede valg om bruk av metode, teknikk og verktøy for å støtte systematisering, analyse og prediksjon
- behersker metoder og teknikker for innhenting og bearbeiding av informasjon fra åpne kilder, herunder aktivt anvende fordypningsspråket i informasjonssøk
- kan identifisere andre nasjoners militære hovedmateriell, kapasitet og organisatoriske tilhørighet og gi begrunnede anbefalinger basert på dette
- kan planlegge og gjennomføre grunnleggende undervisning og trening i materiellkjenning ved egen avdeling
- kan framstille og formidle informasjon og etterretninger både gjennom skriftlige produkter og muntlige presentasjoner
- kan med begrenset tid til rådighet gi pålitelige oversettelser og sammendrag av tekster eller lyttmateriale på fordypningsspråket på god, idiomatisk norsk
- kan med begrenset tid til rådighet gi pålitelige oversettelser og sammendrag av tekster eller lyttmateriale fra norsk til fordypningsspråket
- kan uttrykke seg flytende og reflektert om ulike tema, herunder militærfaglige, muntlig på fordypningsspråket, samt forstå og respondere adekvat til en samtalepartner
- anvender praktisk språk- og områdekunnskap til å forstå, uttrykke og respondere godt skriftlig, og flytende og reflektert muntlig, om språklige, sosiale, kulturelle og politiske tema i militær og sivil kontekst
- kan konsekutivtolke mellom norsk og fordypningsspråket
- kan analysere ord og setninger på fordypningsspråket, og gjenkjenne og diskutere grammatiske konstruksjoner, fonologi og morfologi
- kjenner igjen dialekter og sosiolekter, og nyttegjør seg den sosiologiske informasjon de uttrykker
- kan lese litteratur og andre relevante tekster på fordypningsspråket, herunder beskrive og analysere utvalgte verk i en sosial og kulturell kontekst
- kan gjøre rede for og drøfte sentrale teorier og empiri innen så vel etterretningsfag som generelle vitenskapsfag

Generell kompetanse

Studenten...

- har innsikt i relevante etterretningsfaglige og -etiske problemstillinger og legger Forsvarets verdigrunnlag til grunn for profesjonsutøvelsen
- har internalisert Forsvarets kjerneverdier (respekt-ansvar-mot)
- har innsikt i - og forståelse for betydningen av etikk, integritet og etterrettelighet i profesjonsutøvelsen, herunder profesjonens egenart, etterretningsmedarbeiderens rolle og oppgaver i en militær stab
- kan drøfte og formidle omkring etterretningsfagets dilemmaer knyttet til åpenhet og hemmelighold

- kan formidle sentralt fagstoff og faglige råd basert på sentrale etterretningsfaglige teorier, prinsipper og metoder på en måte som er tilpasset situasjon og mottaker
- har innsikt i lover, forskrifter og direktiver som regulerer utøvelse av etterretningsprofesjonen
- har forståelse for etterretningsfunksjonens plass i og bidrag til plan- og beslutningsprosesser
- kan gjennomføre språklig analyse ved bruk av faglige uttrykk og grammatisk terminologi, og formidle sine resultater
- kan bidra med faglig funderte synspunkter i etterretningsfaglige diskusjoner
- reflekterer over egen faglig utøvelse og kan justere/videreutvikle denne under veiledning
- kan anvende faglig kunnskap til å reflektere og drøfte forhold som angår språkområdets historie, kultur, samfunn og politikk og setter dette i sammenheng med områdets relasjon til resten av verden
- har forståelse for at vitenskapsteori og metodologi kan være verktøy for å sikre kvalitet og pålitelighet i studier og utredninger, herunder lete etter og tilegne seg ny informasjon fra akademiske kilder og utøve kildekritikk
- viser evne til grunnleggende refleksjon, basert på etiske prinsipper, rundt tolking og sin yrkesutøvelse som kommunikator i tverrkulturell militær kontekst
- kan drøfte og formidle resultater av egne språklige analyser, ved korrekt bruk av faglige uttrykk og grammatisk terminologi
- utnytter sine kunnskaper og ferdigheter innen språk, kultur og områdefag som kapasitet innen etterretning
- kan anvende sine tilegnede kunnskaper og ferdigheter for å treffe begrunnede valg i profesjonsutøvelsen

Vurdering

Kvalifikasjonene studentene oppnår ved bachelorstudium i etterretning, er i studieplanen beskrevet som kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse studentene sitter igjen med etter fullført studieløp. Dette er i samsvar med kategoriene nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) legger til grunn at skal anvendes. For hver av de tre kategoriene er læringsutbytte punktvis konkretisert med det studentene skal ha oppnådd i etterretnings- og språkfag gjennom studiet. De enkelte deskriptorer er på denne måten operasjonalisert og konkretisert. Læringsutbyttebeskrivelsen knytter videre an til profesjonsutøvelsen (arbeidsliv). Det faglige læringsutbytte for studiet er i studieplanen utformet på nivå 6: Bachelor (1. syklus) i NKR, og ligger dermed på korrekt nivå, samtidig som det på en god måte synliggjør hvordan de to hoveddelene - etterretning og språk - til sammen ivaretar kravet til helhet hva den militære profesjonsutøvelsen angår. Læringsutbyttebeskrivelsene, både innen etterretningsfag og språkfag, framstår som konkrete og etterprøvbare. Det er dermed mulig å lage gode eksamensordninger som tester om de respektive læringsutbyttene er oppnådd (jf. også pkt. 4-2 2e).

FSES har valgt å formulere læringsutbytte for studiet på en detaljert måte, med utgangspunkt i konkrete, prøvbare beskrivelser hentet fra hvert av emnene studentene skal gjennom i studiet. Læringsutbyttebeskrivelsen følger dermed nøye studiets faktiske innhold. Ved å velge en slik «bottom up»-tilnærming framstår beskrivelsen av læringsutbytte for studiet som helhet dermed også som svært detaljert og kunne med fordel vært konsentrert om et overordnet læringsutbytte i studiet, heller enn som en gjentakelse av læringsutbyttet i de enkelte emner. Dette er noe FSES bør arbeide videre med i den faglige videreutvikling av studiet, selv om komiteen finner grunn til å understreke at den detaljerte gjennomgangen av læringsutbyttet også synliggjør de krav og forventninger som stilles til studentene. Således gir gjennomgangen et godt overblikk over studiets innhold og at studentene etter gjennomført studium skal ha bred kunnskap om etterretningsssyklusen som metode og verktøy. I så måte viser læringsutbyttebeskrivelsen at studiet kombinerer det vi kan beskrive som en akademisk tilnærming til

studiet med den håndverksmessige utførelsen, og læringsutbyttebeskrivelsen sannsynliggjør at den militære profesjonens egenart blir ivaretatt på en god måte. De språklige komponentene som inngår i etterretningsstudiet ivaretas gjennom læringsutbyttebeskrivelsen på en tilsvarende måte. Komiteen finner kombinasjonen av bred kunnskap om passende bruk av fordypningsspråket i forskjellige situasjoner både sivilt og militært, sammen med bred kunnskap om fordypningsspråkets fonologi, grammatikk og grammatikkteori, til sammen utgjør en helhet som samsvarer med de krav som er knyttet til profesjonsutøvelsen.

Komiteen vurderer på bakgrunn av ovenstående at søknaden oppfyller kravet om at læringsutbyttet skal være beskrevet som det en kandidat skal ha oppnådd ved fullført utdanning i form av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse i samsvar med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Konklusjon

Ja, læringsutbyttet er tilfredsstillende beskrevet.

- FSES bør i sin faglige videreutvikling vurdere forholdet mellom overordnet læringsutbytte for studiet og læringsutbyttet i enkeltemnene.

b. Studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier skal være tydelig.

Vurdering

Søker skriver at studiet er relevant for arbeidsliv og videre studier. Det gjennomføres systematiske undersøkelser med relevante parter for å kartlegge om studiets læringsutbytte svarer til forsvarets behov for kompetanse. Søker vektlegger studiets arbeidslivsrelevans, naturlig nok med vekt på yrkesliv og karriere i Forsvaret, og oppfyller således kravene.

Konklusjon

Ja, studiets relevans for arbeidsliv er tydelig.

c. Studiets innhold og oppbygging skal tilfredsstillende relateres til læringsutbyttet slik det er beskrevet i planen.

Vurdering

Studiet har et sett fellesemner og et antall fordypningsretninger der studenten velger språk. Det foreligger en studieplan, som beskriver studiet som helhet, hvordan det er bygget opp og hva slags arbeidsmåter det legges opp til. Videre foreligger planer for de enkelte emner, med beskrivelse av innhold, læringsutbytte, arbeidsformer og arbeidskrav, vurdering og sensur, samt pensumoversikt.

Den opprinnelig skisserte oppbyggingen med 182 studiepoeng går ut over rammen på 180 studiepoeng. I supplerende informasjon er omfanget justert ned til normen og vi forutsetter dermed at studieplanen er tilpasset rammen på 180 studiepoeng.

Studiets innhold vurderes som detaljert beskrevet med redegjørelse for oppbygging og faglig progresjon, der de enkelte emnene på en god måte legger til rette for oppnåelse av læringsutbytte. Komiteen anser at studiets innhold og oppbygging er tilfredsstillende relatert til læringsutbyttet slik

det er beskrevet i planen.

Konklusjon

Ja, studiets innhold og oppbygging er tilfredsstillende relatert til læringsutbyttet slik det er beskrevet i planen.

- d. Studiets arbeids- og undervisningsformer skal være egnet til å oppnå læringsutbytte slik det er beskrevet i planen.**

Vurdering

Søknaden beskriver et studium med varierte arbeids- og undervisningsformer, der forelesninger, gruppearbeid, individuelle oppgaver og øvelser inngår for å oppnå læringsutbytte. Forutsetningene for å få dette til styrkes av at skolen har få studenter per lærer og tett oppfølging og veiledning undervegs. I språkfag bygger studiet på lang erfaring med en pedagogikk, der organisering av arbeidet og undervisningsformer er nøye utprøvd for å oppnå resultater. Studiet har en betydelig komponent praksis, som legger til rette for å oppnå ferdighetsdelene og den generelle kompetansen i det beskrevne læringsutbyttet. Komiteen vurderer det slik at studiet har varierte arbeids- og undervisningsformer, der det på en god og reflektert måte legges til rette for å oppnå læringsutbyttet slik det er beskrevet i planen.

Konklusjon

Ja, studiets arbeids- og undervisningsformer er egnet til å oppnå læringsutbyttet slik det er beskrevet i planen.

- e. Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal være egnet til å vurdere i hvilken grad studentene har oppnådd læringsutbyttet.**

Vurdering

Studiet er preget av svært god oppfølging og vurdering av studieprogresjon og oppnåelse av læringsutbytter. Læringsutbyttene testes i varierte deltester, prøver og eksamener – både skriftlige og muntlige. Vurderingsformene synes godt tilrettelagt særegenhetene til læringsutbyttene ved de enkelte emnene. I språkfagene er det både skriftlige og muntlige varierte prøver som sikrer at alle deler av læringsutbyttene kontrolleres. I etterretningsfagene og hovedpraksis testes læringsutbyttene ved delprøver, praksis og refleksjonsnotater, hvilket synes å være relevante vurderingsformer sett ut fra disse emnenes særegenheter. Samlet er vurderingsformene svært varierte og er godt egnet til å vurdere i hvilken grad studentene har oppnådd læringsutbyttene.

Konklusjon

Ja, eksamensordninger og andre vurderingsformer er egnet til å vurdere i hvilken grad studentene har oppnådd læringsutbyttet.

4-2 3. Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Vurdering

Søknaden redegjør for forskning og faglig utviklingsarbeid ved institusjonen. Forskningsarbeidet synes å ha tyngdepunkt innen etterretning, og utviklingsarbeidet i språk. Forskningen omfatter tema som etterretningsteori, psykologisk faktorer i etterretningsarbeidet, etterretningsstøtte til kontraterroperasjoner og språk og kultur i etterretningskontekst. Utviklingsarbeidet i språkfag består av utvikling av relevant læremateriale tilpasset studiets nivå og etterretningsstudiets egenart. Etter komiteens vurdering er FoU-virksomheten ved institusjonen nært knyttet til studiets innretning og oppbygging og er tilpasset studiets nivå og omfang. Komiteen vurderer derfor kriteriet som oppfylt.

Konklusjon

Ja, studiet har tilfredsstillende kopling til forskning og faglig utviklingsarbeid tilpasset studiets egenart.

4-2 4. Studiet skal ha ordninger for studentutveksling og internasjonalisering relevant for studiets nivå, omfang og egenart.

Vurdering

FSES redegjør for inngåtte intensjonsavtaler med andre institusjoner i Norge, samt en i Storbritannia. Forskriftens krav vurderes som oppfylt dersom det inngås juridisk bindende avtaler for studentutveksling og samarbeid. I beskrivelsen av studiet var det ikke klart hvor i studieløpet studentutveksling er mulig. I supplerende informasjon redegjør søker for hvordan justert studieplanen tilrettelegger for dette. Samtidig redegjøres det for hvordan institusjonen, gitt studiets egenart, ser for seg faglig samarbeid og internasjonalisering. Komiteen legger til grunn at studieplanen da beskriver hvordan studentutveksling lar seg gjennomføre i studiet, på en måte som tilfredsstillere kravet.

Konklusjon

Nei, studiet har ikke ordninger for studentutveksling og internasjonalisering relevant for studiets nivå, omfang og egenart.

- FSES må inngå juridisk bindende avtaler med andre institusjoner for studentutveksling og samarbeid.

4.3 Fagmiljø tilknyttet studiet

4-3 1. Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige eller kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Vurdering

Søknaden redegjør for fagmiljøets sammensetning, som synes vel tilpasset studiet. Fagmiljøet i hver del av studiet er lite, men samlet sett stort i forhold til studenttallet, noe som muliggjør tett oppfølging av studentene. Det er førstestillingskompetanse i hver av de sentrale delene av studiet, etterretningsfag og språkfag. Fagmiljøets sammensetning er slik at forutsetningene for å drive forskning er sterkest i etterretningsfag. Kompetansen i språkfag er tilfredsstillende, men bør styrkes for å sikre et mer robust fagmiljø, og forskningen og det faglige utviklingsarbeidet som utføres. FSES kunne med fordel hatt en kompetanse- og utviklingsplan, der behovet for faglig styrking (formalkompetanse) identifiseres.

Konklusjon

Ja, fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse er tilpasset studiet slik det er beskrevet i planen og det faglige arbeidet som utføres.

- FSES bør utarbeide en kompetanse- og utviklingsplan, der behovet for faglig styrking (formalkompetanse), spesielt i enkelte av språkene det undervises i, identifiseres.

§ 4-3 2. Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

- a. For første syklus skal minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet være ansatte med førstestillingskompetanse
- b. For andre syklus skal minst 10 prosent av det samlede fagmiljøet være professorer eller dosenter og ytterligere 40 prosent være ansatte med førstestillingskompetanse.
- c. For tredje syklus, ph.d., skal minst 50 prosent av det samlede fagmiljøet være professorer, de øvrige skal ha førsteamanuensiskompetanse.
- d. For tredje syklus, kunstnerisk stipendprogram, skal minst 50 prosent av det samlede fagmiljøet være professorer/dosenter, de øvrige skal ha førstestillingskompetanse.

Vurdering

Søker har redegjort for fagmiljøets sammensetning. Det framgår av søknad at minst 50 % av årsverkene knyttet til studiet er i hovedstilling. Det er personer med førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet, etterretningsfag og språkfag. I språkfag er kravet dekket ved førstestillingskompetanse i lingvistikk. For å gjøre fagmiljøet mer robust anbefales det å styrke fagmiljøet med førstestillingskompetanse i språkene det undervises i. FSES oppfylder kravet om at minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet skal være ansatte med førstestillingskompetanse.

Konklusjon

Ja, kravene er oppfylt.

- FSES bør vurdere å styrke fagmiljøet med førstestillingskompetanse i språkene det undervises i.

4-3 3. Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig- og eller kunstnerisk utviklingsarbeid.

Vurdering

Søknaden gjør rede for forsknings- og utviklingsaktivitet i fagmiljøet ved FSES. Det foreligger planer for videre forskning og et rådgivende panel er oppnevnt for forskningsvirksomheten. Det forventes at planene virkeliggjøres i de kommende år. Komiteen anbefaler at FoU-aktiviteten ses i sammenheng med påpekt behov for styrking av formalkompetansen, spesielt i språkfag.

Konklusjon

Ja, fagmiljøet har dokumenterte resultater på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

- FSES bør se FoU-aktiviteten i sammenheng med behov for styrking av formalkompetansen, spesielt i språkfag.

4-3 4. Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonalt og internasjonalt samarbeid og nettverk relevant for studiet.

Vurdering

Søker redegjør i søknaden for sin deltakelse i nasjonalt og internasjonalt samarbeid. FSES deltar i relevant samarbeid innenfor rammene av NATO. Den har også nettverk som omfatter søsterskole i Nederland, sivilt universitet i Storbritannia, andre av forsvarets skoler i Norge, samt andre norske institusjoner. Aktiviteten gjelder både etterretningsfag og språkfag. Komiteen anser på denne bakgrunn kravet som oppfylt.

Konklusjon

Ja, fagmiljøet deltar aktivt i nasjonalt og internasjonalt samarbeid og nettverk relevant for studiet.

4-3 5. For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Vurdering

Studiet har en omfattende praksiskomponent. Det redegjøres for rekruttering av praksisveiledere og krav til disse. FSES beskriver minstekrav til erfaring fra profesjonsutøvelsen og relevant yrkeserfaring praksisveiledere må ha. Opplegg og gjennomføring av praksis for studentene er gjennomtenkt og i henhold til studiets intensjon, slik det er beskrevet i læringsutbytte.

Konklusjon

Ja, fagmiljøet og eksterne praksisveiledere har hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

4.4 Støttefunksjoner og infrastruktur

4-4 1. Institusjonen skal ha lokaler, bibliotek tjenester, administrative og tekniske tjenester, IKT-ressurser og arbeidsforhold for studentene som er tilpasset antall studenter og studiet slik det er beskrevet i plan for studiet.

Vurdering

FSES redegjør i søknaden for infrastruktur og støttefunksjoner, inkludert teknisk-administrativt personell avsatt til å støtte studiet. Studiet er spesielt ved at studentene forlegges og forpleies ved skolen. Skolen disponerer et undervisningsbygg, som ifølge søknaden skal utvides med ferdigstilling i august 2013 og som da blant annet også vil inneholde språklaboratorier. Gitt studiets egenart vurderes det som positivt. Søknaden redegjør for at studentene får utlevert egen PC og at de har tilgang IKT-ressurser. Studentene får pensumlitteratur kostnadsfritt og har tilgang til bibliotek med bøker og tidsskrifter relevant for studiet. Det er videre planer om å etablere mediatek. Forholdene synes å ligge godt til rette for undervisning tilpasset antallet studenter og studiets egenart. På denne bakgrunn vurderes kravene å være tilfredsstillende oppfylt.

Konklusjon

Ja, FSES har lokaler, bibliotek tjenester, administrative og tekniske tjenester, IKT-ressurser og arbeidsforhold for studentene som er tilpasset antall studenter og studiet slik det er beskrevet i plan for studiet.

5 Samlet konklusjon

På bakgrunn av den skriftlige søknaden med tilhørende dokumentasjon, konkluderer den sakkyndig komiteen med følgende:

Komiteen anbefaler akkreditering av bachelorstudium i etterretning ved Forsvarets skole i etterretnings- og sikkerhetstjeneste under forutsetning av at kravet i § 4-2 4. oppfylles.

I den sakkyndige rapporten fremkommer det hvilke krav som MÅ innfris for at studiet skal kunne akkrediteres, og i tillegg har komiteen nedfelt gode råd (BØR) til videre utvikling av dette studiet.

Følgende krav må innfris for å oppnå akkreditering:

4-2 4. Studiet skal ha ordninger for studentutveksling og internasjonalisering relevant for studiets nivå, omfang og egenart.

- FSES må inngå juridisk bindende avtaler med andre institusjoner for studentutveksling og samarbeid.

Videre har komiteen gitt følgende gode råd for videre utvikling:

4-1 1. Krav i lov om universiteter og høyskoler.

- Komiteen vil råde FSES til å arbeide videre med tilrettelegging for fri studentmedvirkning i bachelorstudiet.

4-2 2.a. Læringsutbyttet skal være beskrevet som det en kandidat skal ha oppnådd ved fullført utdanning i form av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse i samsvar med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

- FSES bør i sin faglige videreutvikling vurdere forholdet mellom overordnet læringsutbytte for studiet og læringsutbyttet i enkeltemnene.

4-3 1. Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige eller kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

- FSES bør utarbeide en kompetanse- og utviklingsplan, der behovet for faglig styrking (formalkompetanse), spesielt i enkelte av språkene det undervises i, identifiseres.

4-3 2 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

FSES bør vurdere å styrke fagmiljøet med førstestillingskompetanse i språkene det undervises i.

4-3 3 Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig- og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid.

- FSES bør se FOU-aktiviteten i sammenheng med behov for styrking av formalkompetansen, spesielt i språkfag.

6 Institusjonens kommentar

Forsvarets skole i etterretning og sikkerhetstjeneste (FSES) viser til oversendte sakkyndige vurdering av bachelorgradsstudium i etterretning, NOKUTs referanse 12/411-12. Sakkyndig komite anbefaler akkreditering av bachelorgradsstudium i etterretning under forutsetning av at skolen etablerer juridisk bindende ordninger for studentutveksling og internasjonalisering slik dette kravet er formulert i Lov om universiteter og høyskoler § 4.2-4. I tillegg gir sakkyndig komite råd om en del «bør-aktiviteter» for ytterligere å videreutvikle studiet og skolen.

2.1 «Må-krav» i henhold til § 4-2.4

I forbindelse med søknadsprosessen har FSES inngått intensjonsavtaler ned to norske og en utenlandsk utdanningsinstitusjon, hhv Politihøgskolen (PHS) og Forsvarets ingeniørhøgskole (FIH), Kings College London (King's).

Skolen hadde planlagt å formalisere disse i bindende samarbeidsavtaler før oppstart av det omsøkte studiet. Med bakgrunn i sakkyndiges vurdering har skolen nå forsert denne prosessen i forhold til King's og FIH. Forholdet til PHS vil søkes formalisert før studiestart.

Teksten i vedlagte avtaler er vurdert av juridisk enhet i Etterretningstjenesten (E) og ved King's som begge betrakter den som juridisk bindende og dekkende i forhold til kravene i § 4-2.4. Se forøvrig vedlegg 1 og 2.

2.2 «Bør-aktiviteter»

§ 4-1.1 Studentmedvirkning – Skolen merker seg sakkyndig komites råd om en tydeligere tilrettelegging for fri studentmedvirkning og vil arbeide videre med dette i tiden frem til etter studiestart.

§ 4-2.2a Læringsutbyttebeskrivelser – Skolen vil i tiden fremover vurdere forholdet mellom overordnet læringsutbytte for studiet og læringsutbytte i enkeltemner.

§ 4-3.1 Fagmiljø – Skolen merker seg komiteens råd om kompetanse- og utviklingsplan og vil arbeide med dette kravet i tiden fremover.

§ 4-3.2a Førstestillingskompetanse – kompetanseutvikling og kompetansestyring er en kontinuerlig prosess som FSES vil, og må, fortsette i årene som kommer. Styrking av skolens førstestillingskompetanse, spesielt innen språkfag, er allerede igangsatt. Dette gjøres blant annet gjennom vurdering av høgskolelektorer for opprykk til førstelektor. Vurderingene er planlagt ferdistilt innen utgangen av mai d.å.

§ 4-3.3 Aktiv forskning og utvikling. Se kommentarer til § 4-3.2a over.

7 Vedtak

Forsvarets skole for etterretnings- og sikkerhetstjeneste søkte i brev av 28.08.2012 NOKUT om akkreditering av bachelorgradsstudium i etterretning (180 studiepoeng). De sakkyndige avga sin uttalelse i rapport datert 18.04.2013.

NOKUT vurderte at vilkårene i NOKUTs forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning av 27.01.2011 er oppfylt med unntak av § 4-2.4, grunnet manglende juridisk bindende avtaler om studentutveksling og internasjonalisering. Forsvarets skole for etterretnings- og sikkerhetstjeneste sendte NOKUT juridisk bindende avtaler om studentutveksling og internasjonalisering den 23.04.2013.

NOKUT vurderer at vilkårene i NOKUTs forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning av 27.01.2011 nå er fylt, og bachelorgradsstudiet i etterretning (180 studiepoeng) ved Forsvarets skole for etterretnings- og sikkerhetstjeneste akkrediteres. Akkrediteringen er gyldig fra vedtaksdato.

NOKUT forutsetter at Forsvarets skole for etterretnings- og sikkerhetstjeneste fyller de til enhver tid gjeldende krav for akkreditering. I tillegg forventes at Forsvarets skole for etterretnings- og sikkerhetstjeneste vurderer de sakkyndiges merknader og anbefalinger i det videre arbeidet med utvikling av studiet.

Forsvarets skole for etterretnings- og sikkerhetstjeneste må også søke Kunnskapsdepartementet om rett til å etablere graden, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-2.1.

8 Dokumentasjon

Forsvarets skole for etterretnings- og sikkerhetstjenestes søknad om akkreditering av bachelor i etterretning. Arkivsak: 12/411. Journalnummer: 13/1864.

Tilsvaret til sakkyndig vurdering- søknad fra Forsvarets skole for etterretnings- og sikkerhetstjeneste om akkreditering av bachelorgradsstudium i etterretning (180 studiepoeng). Arkivsak: 12/411 Journalpost: 13/1862.